

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

mooi de ADHD van een jongen genaamd Jeffrey, om zo het gezin te bevrijden van de verstikkende greep die ADHD had op hun leven samen.

Het blijft me wel opvallen dat Michael White weinig refereert aan zijn inspiratiebronnen: hij verwijst in dit boek naar nauwelijks twaalf andere auteurs (Foucault, Derrida, Bruner en andere *usual suspects*). Opmerkelijk toch dat hij Mony Elkaïm niet noemt wanneer hij het heeft over persoonlijke resonanties. In het deel over therapeutische metaforen verwijst hij zelfs naar niemand, niet naar filosofen die hem geïnspireerd zouden kunnen hebben in zijn denken over metaforen (bijvoorbeeld George Lakoff en Mark Johnson) en ook niet naar een therapeut die over het therapeutisch gebruik van metaforen geschreven heeft (bijvoorbeeld Milton Erickson). Alles tezamen noemt hij maar één gezinstherapeut (Tom Andersen). Vreemd dat White zo

weinig naar anderen verwijst, want het wekt de indruk dat hij het allemaal zelf heeft bedacht.

Samengevat, dit boek is een goede inleiding in de narratieve therapie. Het is ook een erg interessant boek voor gevorderden omdat het gedetailleerd ingaat op casusmateriaal. White zet de spotlight op de originaliteit van zijn werk, zijn therapeutische stijl en zijn denken. Het boek geeft een beeld van de wijze waarop White therapeut wilde zijn, en legt uit waarom hij zijn werk op deze manier aanpakte. Dit boek is een aanrader. Eigenlijk was het bedoeld een samenvatting te zijn van White's denken over narratieve therapie. Nu blijkt het zijn testament te zijn. Michael White zal erg gemist worden.

Peter Rober

Intellectual Disabilities: A Systemic Approach

Baum, S. & Lynggaard, H. (eds.) (2006). London/New York: Karnac. GBP 22,50. 228 pp. ISBN 1-85575-316-2 (paperback).

Dit boek is voor zover mij bekend het eerste Engelstalige boek over systeembenadering bij mensen met een verstandelijke handicap. Dat is een mijlpaal. De redacteurs schrijven in hun introductie dat een systeembenadering in de zorg voor mensen met een verstandelijke han-

dicap niet gebruikelijk is, en dat systeemtherapeuten er voor terugschrikken om met mensen met een verstandelijke handicap te werken. Als zij al iets doen in die richting, dan vaak zonder de gehandicapte zelf erbij maar alleen met diens omgeving. Waarom is dat eigenlijk zo, vragen

de redacteuren zich af, en wat staat systeemgericht werken met mensen met een verstandelijke handicap in de weg? Het ligt toch erg voor de hand dat juist wel te doen.

De auteurs maken duidelijk dat de aanwezigheid van iemand met een verstandelijke handicap het gesprek fundamenteel verandert. Hulpverleners vinden het makkelijker en comfortabeler te spreken over iemand met een verstandelijke handicap dan mét. Zij kunnen dan hun eigen woorden kiezen en hun eigen abstractieniveau hanteren, en hebben weinig moeite elkaar te begrijpen. Dat verandert als iemand die deze vermogens niet heeft bij de conversatie aanwezig is. Hoe maak je je als hulpverlener dan duidelijk, hoe word je dan begrepen en hoe begrijp je de ander? Met de aanwezigheid van iemand met een handicap krijgt iedereen met die handicap te maken, en niet alleen de drager ervan. Dat is een vorm van gelijkwaardigheid die lang vermeden is. Baum, Lynggaard en de andere elf auteurs belichten dit vraagstuk vanuit de historie van de zorg alsook vanuit een meer theoretisch perspectief. Ook staan er vele praktijkverhalen in het boek die duidelijk maken hoe er gewerkt wordt en welke ervaringen daarbij opgedaan zijn.

Over de opzet van het boek en de opbouw is goed nagedacht. Aan bod komen eerst de maatschappelijke en ethische vraagstukken en de positie van de auteurs. Zij werpen zich op als bevlo-

gen pleitbezorgers om mensen met een verstandelijke handicap als volwaardige burgers van de samenleving te zien. Dat de systeembenadering bij deze mensen nauwelijks gebruikt wordt, is volgens de auteurs meer het gevolg van het feit dat hulpverleners niet goed weten hoe ze dat moeten aanpakken dan dat ze het feitelijk niet zouden kunnen. Het enkele gegeven dat iemand niet makkelijk aan een systeemgesprek deelneemt, zou geen reden mogen zijn om hem of haar ervan uit te sluiten.

Veel aandacht krijgt het systemisch denken vanuit de verschillende stromingen. Voor systeemtherapeuten is dit niet nodig, maar voor hulpverleners uit andere richtingen is het misschien nuttig. De meeste auteurs staan dicht bij de narratieve stroming. Logisch vanwege het respect voor de verhalen en de acceptatie van het (be)leven van de persoon in kwestie, juist

bij mensen met een verstandelijke handicap.

Bijzonder zijn de voorbeelden van systeem-

therapeutische sessies met mensen met een verstandelijke handicap. Omdat dit zo weinig gebeurt, willen de auteurs laten zien dat het kan en zinvol is. De nauwkeurige transcripten geven een goede indruk van wat er wordt besproken en wat daarvan de meerwaarde zou kunnen zijn. Mensen die in de sessies betrokken worden, krijgen hoe dan ook meer invloed op hun leven. Belangrijk vond ik bijvoorbeeld dat in diverse voorbeelden grensoverschrijdend gedrag van mensen met

**... niet praten over
maar met ...**

een verstandelijke handicap herleid kon worden tot elementaire menselijke emoties, zoals jaloezie op een geslaagde broer of de frustratie om het feit dat iemand geen rijbewijs kan halen.

In het boek wordt aandacht besteed aan de gebruikelijke belangrijke thema's: acceptatie door ouders, druk op de partnerrelatie van de ouders, de invloed van kinderen met een verstandelijke handicap op broers en zussen, de macht van de hulpverleners en de problemen die dat met zich meebrengt. Ik mis een goede beschrijving van het dilemma tussen respect voor de persoon met de handicap en het besef van de invloed die bijvoorbeeld hulpverleners hebben. Er wordt te makkelijk gedaan alsof respect voor het verhaal van de persoon voldoende is, terwijl ieder die werkt met mensen met een handicap weet hoe afhankelijk deze mensen zijn van hulpverleners en hun normen en opvattingen, en van

de richting die ze worden opgeduwd, bewust of onbewust, verstandig of niet. Alhoewel je zou verwachten dat auteurs die de narratieve richting een warm hart toedragen aandacht zouden hebben voor de macht en invloed van hulpverleners op cliënten, staat daar niet veel over beschreven. En dat is een opvallende tegenstrijdigheid, want het is naïef te denken dat deze zaken geen rol spelen in het begeleiden van mensen met een verstandelijke handicap.

Ondanks deze kritische kanttekening is dit boek zeker de moeite waard. Ik hoop dat systeemtherapeuten hun schroom overwinnen en hun expertise ook in gaan zetten voor mensen met een verstandelijke handicap, en bovendien de persoon met de handicap zelf in de systeemgesprekken gaan betrekken.

Hans Bom

What is this thing called love? A guide to psychoanalytic psychotherapy with couples

Sarah Fels Usher (2008). London & New York: Routledge. 162 pp. € 32,-. ISBN 978-0-415-43384-6.

De auteur van dit boek over partnerrelatietherapie is een Canadese psychoanalytica die in Toronto haar praktijk heeft en een belangrijke rol speelt in psychoanalytische opleidingsprogramma's. Naast individuele analytische therapie heeft zij

een veeljarige ervaring als partnerrelatietherapeute.

Sarah Usher beoogt psychoanalytische psychotherapeuten een gids te bieden voor het werken met (echt)paren. Zij bespreekt weliswaar telkens heteroseksue-